

OPINIA PUBLICĂ DESPRE MARELE PROCES MUNCITORESC DIN 1928 DE LA CLUJ (ASPECTE DIN PRESA VREMII)*

II

Despre rechizitoriul procurorului militar în marele proces antimuncitoresc de la Cluj, început la 10 septembrie 1928, Aradi Victor, în broșura sa intitulată „Marele Proces”, scria: „Rechizitoriile proceselor politice fac parte în general din rîndul celor mai interesante documente referitoare la istoria unei epoci, dar acest rechizitoriu ocupă un loc de cinste chiar și în această galerie”. Referindu-se la caracterul rechizitoriului, conducătorul apărării, dr. Dem. Dobrescu, președinte al Asociației Naționale a Avocaților, arăta: „Dacă m-aș afla în fața unui tribunal civil, rolul meu de apărător s-ar reduce la a denunța ministerului justiției pe procuror, care a îndrăznit să alcătuiască un asemenea rechizitoriu”.

În continuare, prezentăm sumar aspectele esențiale ale acestui rechizitoriu. „Se știe — se arată în introducere —, că după lichidarea și punerea în afara legii a Partidului Comunist din România, mare parte din membrii fostei conduceri de partid nu au abandonat activitatea al cărei scop este schimbarea orînduirii sociale și politice actuale a statului nostru național pe calea revoluției comuniste. Mare parte din acești comuniști, refugiindu-se în străinătate, au luat legătura cu organizațiile comuniste de acolo, au continuat și continuă munca de subminare a regimului social și politic al României. Alții, care au rămas în țară, au ocupat locurile de conducere în Sindicatele așa-zise „unitare” și în organizațiile lor, lucrînd, sub masca acestor organe recunoscute drept persoane juridice, tot pentru pregătirea revoluției comuniste; iar alții, constituind organizații ilegale secrete, primesc dispoziții și bani de la organizații din străinătate, activînd în chip clandestin, conspirativ”. În continuare, actul de acuzare se referă la legăturile existente între comuniști, susținînd că „... în cadrul Biroului Politic din Viena al Internaționalei a III-a activează Köblös Elek, dr. Havas Andor și alți comuniști fugiți din România, care prin delegați și emisari trimit dispoziții și sprijin financiar organizațiilor ilegale, secrete ale Partidului Comunist din România.

În ciuda dispozițiilor cuprinse în paragraful I al legii privitoare la organizațiile profesionale, Sindicatele unitare... urmăresc scopul ilicit de a pregăti muncitorimea pentru revoluția comunistă. Acest fapt reiese cu claritate din următoarele:

- a) Țin legătura cu organizațiile comuniste ilegale din străinătate;
- b) S-au alăturat Comitetului anglo-rus, al cărui țel este concentrarea tuturor sindicatelor din lume într-un singur sindicat revoluționar;
- c) S-au afiliat Internaționalei a III-a, de la Moscova;

---

* Partea I-a vezi în *ActaMN*, XVI, 1979.

- d) Sub masca asociațiilor sportive și culturale educă și tineretul în general, în spirit revoluționar-comunist;
- e) Fac din căminele muncitorești focare comuniste;
- f) Botează pe copiii muncitorilor după ritual aparte și... le eliberează certificate de botez;
- g) Înființează în cadrul sindicatelor organizații ilegale, secrete ale partidului comunist;
- h) Colecționează bani și obiecte pentru „Fondul Roșu”;
- i) În cadrul Sindicatelor unitare, înființează grupe de tineri muncitori pentru Uniunea Tineretului Comunist, secție a Internaționalei a III-a, de la care își primește și statutele privind modul în care trebuie să lucreze ilegal;
- k) Direct și prin diferite mijlociri, țin legătura cu Ajutorul Roșu, cu Ajutorul Muncitoresc Internațional, precum și cu editurile străine Neuer Deutscher Verlag și Malik Verlag, de unde primesc publicații și diapozitive pe care le utilizează în conferințele ținute muncitorimii, spre a câștiga muncitorii pentru cauza revoluției comuniste, punându-le în față pilda Rusiei Sovietice”.

Înșirarea capetelor de acuzare cu caracter general împotriva mișcării muncitorești era urmată în rechizitoriul de prezentarea detaliată a problemelor. Apreciem ca deosebit de interesante acuzațiile principale aduse împotriva conducătorilor cunoscuți ai mișcării muncitorești din țara noastră. Rechizitoriul procurorului militar califica greva muncitorilor de la fabrica „Phoebus” din Oradea drept un atac direct împotriva securității statului. Unul din conducătorii de seamă ai P.C.R., dr. Eugen Rozvan, era declarat conducător al grevei, „demascându-i-se” activitatea revoluționară de pînă atunci. „Dr. Rozvan — arăta rechizitoriul — a făcut parte din delegația trimisă în Rusia în 1920, cu scopul de a studia situația de acolo. După întoarcere, a fost unul din promotorii afilierii la Internaționala a III-a, fapt pentru care a trebuit să compară ca acuzat, în 1921 la Tribunalul militar din București... Dr. Rozvan este membru al Sindicatului Salariaților din Oradea, care activează pe baza dispozițiilor Consiliului General Sindical Unitar... Acuzatul dr. Rozvan a dat ajutor cu bună știință acestor organizații...”. Conform rechizitoriului, de „statul major” al dr. Rozvan aparțineau Ullmann Alexandru, dr. Kertész Dezideriu și dr. Szántó Dezideriu, care se aflau în permanentă legătură cu „conducătorul”.

Despre un alt conducător al mișcării muncitorești din România, Müller Coloman, fostul președinte al Sindicatelor unitare, rechizitoriul arăta: „Müller Coloman a luat parte în 1926 la ședința Federației Balcanice din Sofia, pentru a da informații despre mișcarea din România. Activitatea sa intensă desfășurată în legătură cu organizațiile din străinătate pentru înfăptuirea dictaturii proletare reiese din actele nr. IV 125—129, 143 și 182. Müller este un excelent agitator, lucrează în sindicatele muncitorești, instigându-le la ură și dispreț direct împotriva familiei regale și a capilor guvernului”.

Eforturi deosebite au fost făcute de către Tribunalul militar al Corpului 6 Armată pentru condamnarea publicistului de stînga Aradi Victor, despre care rechizitoriul spunea printre altele că „este un propagandist deosebit de talentat. E redactor al publicației: »A Jövő Társadalma« (Societatea Viitorului), gazetă obligată de autorități a-și înceta apariția din cauza propagandei sale împotriva securității statului. Ca angajat al comitetului local

al Sindicatelor unitare, a ținut conferințe însoțite de proiecții cu scopul de a trezi interes și simpatie față de Rusia Sovietică. Materialul necesar l-a procurat de la persoane și organizații din străinătate...“.

La fel vorbea rechizitoriul și despre cunoscutul ziarist comunist Neumann—Máté Ernest, arătând că „împreună cu alți conducători ai organizației comuniste a desfășurat o activitate rodnică în mișcarea comunistă“.

Ultimul aliniat al rechizitoriului, plecând de la faptul că conducătorii „unitarilor“ figurează ca inculpați în proces, cerea dizolvarea Sindicatelor unitare.

În „Marele proces comunist“ de la Cluj, reprezentanții mișcării comuniste și democratice din România au fost trimiși în fața Tribunalului militar, fiind acuzați de pregătirea răsturnării pe cale revoluționară a regimului existent, actul de acuzare vrînd pe această cale să dea o lovitură nimicitoare organizațiilor ce reprezentau interesele maselor și luptau pentru ele. „Ce vină au acești tovarăși?“ — se întreabă gazeta muncitorilor feroviari „Ferarul“ în numărul ei din 28 septembrie 1928, dînd următorul răspuns concludent: faptul că „au participat la alegeri, au organizat și au educat în spiritul conștiinței de clasă poporul muncitor, au citit cărți marxiste...“.

La dezbaterile procesului în fața Tribunalului militar, muncitorii de la fabrica „Phoebus“, acuzați pentru participare la grevă, s-au apărat arătînd că acțiunile lor au fost legale, determinate de intransigența conducerii fabricii, care s-a opus revendicărilor formulate de muncitori. Esența conflictului de la „Phoebus“ a fost dezvăluită de dr. Eugen Rozvan în depozitia pe care a făcut-o. Dr. Rozvan a arătat că greva a constituit un conflict absolut legal de muncă, fapt recunoscut chiar și de Inspectoratul muncii din Oradea. Prin urmare este absurd a intenta un proces împotriva unora dintre greviști. În acest caz — sublinia dr. Rozvan — poziția tuturora este legală, în afară de acuzare, care se află în flagrantă contradicție cu legile în vigoare. Tribunalul aducea — arăta Rozvan — acuzații ridicole și fără valoare juridică. În continuare, dr. Rozvan, vorbind despre activitatea B.M.Ț., a arătat că această organizație funcționează în deplină legalitate¹. „Blocul muncitoresc și țărănesc — sublinia vorbitorul — nu este un partid politic și nici o înlocuire a partidului comunist. El este o formație revoluționară de front unic a tuturor păturilor producătoare de la orașe și sate, și a activat legal, participînd la trei alegeri. Blocul muncitoresc și țărănesc nu poate fi acuzat de comunism numai pentru că ar cuprinde pe toți aceia care vor să ducă în mod hotărît lupta pentru revendicări imediate și generale ale păturilor sărace de la sate și orașe. Orice muncitor de fabrică, țaran sărac sau mijlocas, intelectual, funcționar public sau comercial, mic

¹ Blocul Muncitoresc—Țărănesc (B.M.Ț.) a fost înființat în toamna anului 1925. (De la creare și pînă la conferința sa din 18 aprilie 1926 — ținută la Turnu-Severin — a purtat denumirea de Blocul Democrației Muncitorești—Țărănești.) „Blocul — scria ziarul „Înainte“, organul B.M.Ț. — este o formațiune trecătoare de luptă, cu scopul concret și imediat de a realiza Frontul unic al maselor, de a le antrena în lupta antioligarhică pe baza unui program minimal“ (*Înainte*, nr. 1, din 5 iunie 1926, p. 1). În campaniile electorale pentru alegerile comunale și cele parlamentare, P.C.R. folosea B.M.Ț.-ul ca mijloc pentru întărirea legăturilor sale cu masele, pentru înfăptuirea alianței de luptă dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare.

industriaș și mic comerciant poate veni în ajutorul acestei formațiuni spre a lupta unit și în mod hotărât împotriva regimului oligarhic de astăzi, impunând cucerirea tuturor drepturilor și libertăților cetățenești. Această formațiune, după trădarea partidelor burgheze și social-democrate, e menită să stea singură în apărarea celor exploatați și terorizați². Cu toate acestea — arăta dr. Eugen Rozvan — sînt persecutați atît unii conducători ai Blocului, cît și membrii săi, îndeosebi în județele Bihor și Satu Mare, unde, cu ocazia alegerilor, Blocul a obținut rezultate din cele mai frumoase.

Tot lui Eugen Rozvan i-a revenit sarcina de a respinge, împreună cu Coloman Müller, acuzațiile formulate împotriva Sindicatelor unitare. „Aceste sindicate — sublinia el — sînt organizații de luptă de clasă ale muncitorimii, activînd în mod legal pe baza personalității juridice, aflîndu-se sub controlul sever al Ministerului Muncii. Prigoana ilegală dezlănțuită contra lor se datorește intransigenței cu care apără interesele muncitorimii, neadmițînd compromisuri“.

Coloman Müller, președintele Uniunii Generale a Sindicatelor Unitare, vorbind despre rolul și activitatea Sindicatelor unitare, a arătat că, deși Sindicatele unitare au calitatea de persoană juridică, care activează legal, autoritățile întreprind împotriva lor o prigoană sistematică, datorită vitalității și muncii lor constructive în interesul celor ce muncesc.

Publicistul Victor Aradi s-a referit la problemele Ajutorului Muncitoresc Român și ale culturii muncitorești. El a scos în evidență caracterul legal al organizației Ajutorul Muncitoresc Român, înființată spre a lupta împotriva mizeriei maselor³. În continuare Aradi a vorbit despre consecințele prigoanei împotriva culturii muncitorești, care i-a constrîns pe muncitori ca pentru propria lor cultivare să se folosească în mod clandestin de mijloacele necesare. Această constrîngere devine, în ultimă instanță, un atentat împotriva progresului cultural al umanității.

Acuzatul Frederic Gembacz a dat lămuriri cu privire la acțiunile întreprinse de Ajutorul Roșu. El a arătat că, deoarece fondul de ajutor al Sindicatelor este insuficient față de necesități, s-a ivit nevoia de a se recurge la colecte spontane, pe baza cărora s-a născut acuzația împotriva membrilor români ai Ajutorului Roșu Internațional³.

² Ajutorul Muncitoresc Român a fost înființat la 22 octombrie 1927, în oficiul notarial al Tribunalului din București. Din conducerea provizorie făceau parte: prof. Constantin Parhon, președinte; L. Ghelerter și Zaharia Tănase, vice-președinți; Aradi Victor, secretar și Nicolae Ionescu, casier. Conform statutului aprobat de autoritățile competente, scopurile Ajutorului Muncitoresc Român erau: a) Ajutorarea muncitorilor intelectuali și manuali, precum și a membrilor lor de familie, loviți de calamitățile naturale, sau economice (ajutorarea putea fi efectuată numai în natură, în articole alimentare, de îmbrăcăminte, cărți, unelte de muncă, semințe etc.); b) Ajutorarea culturală și economică a copiilor de muncitori, prin înființarea de posturi de ajutor, tabere de odihnă, cămine de zi, cantine publice etc.; c) Ajutorarea șomerilor, sprijinirea lor în găsirea de lucru; d) Inițierea unor cursuri și conferințe pentru a populariza principiul ajutorului reciproc.

³ În vara anului 1924 P.C.R. (Congresul al III-lea) a hotărât afilierea organizației Comitetului de Ajutorare al P.C.R. la Ajutorul Roșu Internațional. Plenara C.C. al P.C.R. din 23 august 1924 a hotărât înființarea de organizații ale Ajutorului Roșu în diverse localități și trecerea la activitatea de colectare publică în vederea ajutorării deținuților politici. Conform principiilor statutare, Ajutorul Roșu din România ceda o anumită parte din valoarea cotizațiilor percepute în țară în folosul fondurilor centralizate la nivelul Ajutorului Roșu Internațional. La rîndul său, Ajutorul Roșu Internațional urma să susțină din

Acuzații Arcadie Lénárt, Alexandru Sencovici, Ernest Neumann-Máté, David Avramescu, Haia Lifschitz și Petre Imbri au susținut justetea concepției lor comuniste. În cuvîntul său, Alexandru Sencovici a relatat pe scurt felul în care s-a format ca muncitor comunist. Arăta cît a trebuit să îndure, să trudească și să ducă lipsuri ca mic ucenic, cum a cunoscut mai tîrziu mișcarea muncitorească, care îi promitea salvarea; cum a rămas dezamăgit de social-democrație și cum și-a dat seama în cele din urmă că comunismul este singura cale spre schimbarea situației clasei muncitoare. „Așadar, nu teoria comunismului m-a făcut să devin comunist, ci viața m-a condus la teoria comunismului“. Rostind un adevărat rechizitoriu la adresa regimului burghezomoșieresc, comunistul Arcadie Lénárt a spus: „bătăile și schingiuirile suferite zile de-a rîndul în temnițele de la Oradea nu au făcut decît să ne întărească convingerea că orînduirea socială existentă trebuie schimbată“. Tînăra profesoară Haia Lifschitz își începu astfel apărarea: „Sînt învinuită că am luat parte activă în mișcarea Tineretului Comunist. Nu tăgăduiesc că sînt comunistă din convingere și că am adoptat programul Tineretului Comunist...“ Explicînd motivele pentru care a ajuns la convingerea „că numai Partidul Comunist și Uniunea Tineretului Comunist sînt acele organizațiuni care luptă într-adevăr în scopul dezrobirii maselor“, vorbitoarea a arătat: „Procesul nostru este o înscenare, fiindcă nu se poate judeca pe baza declarațiilor smulse prin bătaie la siguranță și fiindcă nu se pot condamna oameni numai pe baza convingerilor lor“. În încheiere Haia Lifschitz spunea răsplat: „Dacă mi se poate aduce vreo acuzație, această acuzație poate consta în faptul că am luptat alături de întreaga muncitorime pentru legalizarea P.C. și U.T.C. În fața D-voastră D-le Președinte și Onorat Consiliu, cer legalizarea P.C. și U.T.C. Am credința că, cu toată prigonirea și teroarea îndreptată în contra P.C. și U.T.C., ele sînt acele organizații care vor conduce proletariatul în alianță cu toate masele muncitorești de la orașe și sate la acțiune de luptă în contra imperialismului. P.C. și U.T.C. vor pune capăt exploatării omului de către om, dezrobind masele muncitorești și instituind dictatura proletariatului pe bază de sfaturi în vederea creării societății socialiste“⁴.

După cuvîntul acuzaților trec prin fața instanței martorii acuzării, inspecitori și comisari de la siguranță. Acești „martori“, în majoritatea cazurilor, au adresat atacuri împotriva acuzaților, încercînd tot posibilul de a da ajutor comisarului regal. Învinuiți, de către acuzații procesului, de folosirea bătăii și a terorii în închisori, ei au negat faptele ce li se imputau, răspunzînd scurt: „Asta e o curată născocire“.

Procesul comunist de la Cluj, din anul 1928, a stîrnit un mare ecou în opinia publică a țării și în cea internațională. Întru apărarea acuzaților și-au ridicat glasul nu numai presa democratică din România, mai mulți cunoscuți politicieni și publiciști, organizații ale clasei muncitoare, ci și o serie de factori sociali de seamă din străinătate. În cele ce urmează, redăm aspecte dintre cele mai semnificative din acest ecou de presă.

punct de vedere material eforturile interne ale filialei în direcția ajutorării deținuților politici și a familiilor lor. (Vezi „Organizații de masă legale și ilegale create, conduse sau influențate de P.C.R.“, vol. I, București, 1970).

⁴ Înainte, din 7 octombrie 1928.

Procesul din Cluj

Procesul se va judeca în 10 septembrie . . . Acuzarea se bazează pe schingiuri medievale.

Primul raport a scos de sub urmărire 38 de acuzați din cei 114. A fost scos de sub urmărire și funcționarul nevinovat Alexandru Rosenfeld care în urma torturilor oribile s-a aruncat de la etajul al 2-lea la poliția din Oradea și a rămas cu picioarele fracturate, invalid pe viața întreagă.

Dovezile acuzării sînt bazate pe declarațiile acuzaților smulse prin schingiuri medievale dovedite prin cele trei încercări de sinucidere ale acuzaților Tordai, Rosenfeld și Haia Lifșiț la poliție și la siguranța din Oradea.

La instrucție acuzații au spulberat întreaga acuzare. Dar cu ordonanța definitivă comisarul regal declară, văzînd că se prăbușește clădirea „complo-tului“, că marea confruntare a acuzaților la consiliul de război n-avea nici un înțeles . . .

VIATA MUNCITOARE, anul V, nr. 31 din 26 august 1928, p. 1.
Organ săptămînal al Uniunilor Sindicale Unitare din România, București.

Acuzația împotriva Uniunilor și Sindicatelor Unitare

În rechizitoriu este trecută o clauză pînă acum neobișnuită. Ea urmărește ca, prin judecătorie, să atragă atenția Consiliului de Miniștri ca acesta să suspende sau să dizolve Uniunile și Sindicatelor noastre, fără procedură judecătorească. Aceasta nu mai reprezintă doar cauza a 75 de muncitori, ci a 15—16.000 muncitori.

Fără a fundamenta acuzația măcar printr-un singur fapt, printr-o singură dată, [...] o singură frază, oferite de anchetă, rechizitoriul enunță, pur și simplu.

După desființarea Partidului Comunist din România, o parte din foștii membri ai conducerii partidului au ocupat posturi de conducere în cadrul Sindicatelor Unitare și al Uniunilor acestora, activînd acolo în interesul pregătirii revoluției comuniste.

Aceasta constituie partea cea mai lipsită de temei a acuzării. Aceasta, deși imensa cupolă a acuzării este clădită pe ea. Dacă aceasta se clatină, se prăbușește întreaga clădire.

În primul rînd, nici posturile de conducere ale uniunilor, nici cele ale sindicatelor nu pot fi doar așa, pur și simplu, ocupate. Majoritatea de voturi a muncitorimii interesate este cea care îl așează acolo pe tovarășul considerat cel mai potrivit, scuturîndu-și-l în momentul în care se vădește incapacitatea sa ca conducător.

Dar, mai cu seamă datorită violențelor din anii din urmă, trebuie de-a dreptul prins cu japca omul care, cu prigoană, bătaie, detențiuni, cu greve ale foamei cu tot, și asumă postul de secretar remunerat cu un salariu mediu de muncitor calificat.

Să presupunem însă că acest conducător este într-adevăr comunist. Unde își poate propovădui el ideile? Pînă și la cea mai neînsemnată consfătuire de atelier sau fabrică, sînt prezenți reprezentanții autorităților, care, de bună seamă, vor înainta un raport despre „Pregătirea revoluției“. În orice

caz însă, se află acolo membrii necomuniști ai uniunii (căci nu toți muncitorii sînt bolșevici), care l-ar părăsi de îndată pe conducătorul instigator la revoluție.

Rechizitoriul nu are cunoștință despre nici o ședință a vreunui grup sau a vreunei uniuni, la care să se fi instigat la violență; el nu poate prezenta nici o hotărîre, nici un fapt care să facă măcar plauzibilă activitatea împotriva legii a sindicatelor și uniunilor. Și, totuși, propune desființarea acestora. Dar, chiar dacă conducătorii ar putea să cadă victimă, organizațiile sînt apărute — pe lângă legi, tratate internaționale — de o anume concepție morală, să-i zicem, solidaritate mondială, în fața căreia s-a clătinat pînă și imperialismul mondial al domnului Mussolini. Pînă și un guvern care oferă împrumuturi ar sta pe gînduri înainte de a se decide pentru un salt atît de riscant. Noi sîntem mai tari în apărare.

ÉPÍTŐIPARI MUNKÁS; anul IV, nr. 11 din 8 septembrie 1928. Buletinul oficial al Sindicatelor Unitare ale muncitorilor constructori din România. Tîrgu-Mureș.

La dezbaterea principală a procesului comuniștilor au compărut o sută de acuzați și trei sute de martori (...)

Cluj (din partea corespondentului ziarului Ellenzék)

Tribunalul militar al Corpului VI Armată din Cluj a fixat pentru azi înainte de masă începerea dezbaterii principale a procesului comunist din Oradea. Această dezbaterie principală este, fără îndoială, cel mai interesant proces politic din ultimii ani, care are 114 acuzați și aproape 600 de martori [...]

Rechizitoriul

constă din peste 20 de pagini dactilografiate. El enumeră cu de-amănuntul datele pe baza cărora a fost deschisă ancheta și faptele penale de a căror comitere sînt acuzați protagoniștii procesului de către tribunalul militar. Rechizitoriul a fost întocmit de anchetatorul căpitan Nicolae Maniu, iar procurorul militar căpitan Negulescu și-a însușit acuzațiile enunțate de el [Maniu].

— Se știe că, după dizolvarea și punerea în afara legii a Partidului Comunist din România, mare parte din foștii membri ai conducerii partidului nu au renunțat la activitatea lor, a cărei scop constă în schimbarea pe calea revoluției comuniste a actualei orînduirii sociale și politice a statului nostru național — iată cum începe rechizitoriul, continuînd după cum urmează:

— O parte din acești comuniști, refugiindu-se în străinătate și stabilind contactul cu organizațiile comuniste de acolo, și-au continuat și își continuă activitatea de subminare a orînduirii sociale și politice a României. Alții, rămași în țară, s-au instalat în posturile de conducere ale așa-numitelor syndicate „Unitare” și ale uniunilor acestora, activînd — sub vîlul acestor organe recunoscute drept persoane juridice —, de asemenea, în interesul pregătirii revoluției comuniste [...]

ELLENZÉK; anul XLIX, nr. 207 din 11 septembrie 1928. Organ al Opoziției Partidului Maghiar, Cluj.

*Dezbaterile faimosului proces muncitoresc din Cluj.
Ce cuprinde ordonanța definitivă*

... Ziua a II-a a dezbaterilor, după ce apărarea a ridicat o serie de noi incidente, cari, deasemeni, au fost respinse de către consiliul de judecată, grefierul Bucoiu, în urma dispoziției luate de către președ. d. col. Păcală a dat cetire ordonanței definitive, care cuprinde nu mai puțin decît 30 de coale ministeriale scrise la mașină.

Prin ordonanța definitivă a acestui proces celebru, 74 de muncitori, muncitoare, mici industriași, intelectuali sînt acuzați de *propagandă subversivă contra ordinii stabilită în stat*, și pentru susținerea acestui punct de acuzare se invocă articolele 7, 8, 11 și 17 din legea pentru reprimarea unor noi infracțiuni al liniștei publice.

Examinînd acest act public, constatăm că atît din punct de vedere juridic cît și faptic nu întrunește elementele cerute de textele legilor noastre în vigoare.

Vom spicui totuși cîteva pasagii din cele mai importante.

1) Întrețin legături cu organizațiuni străine comuniste (Sofia, Belgrad etc.).

Această acuzație se referă la Koloman Müller, președintele Sindicatelor Unitare din România, care invitat de „Edo Fimeu” la congresul social-democrat din Sofia, a primit invitație. Este vorba de o organizație social-democrată, adversară înverșunată a comunismului.

2) S-au afiliat comisiei Anglo-Ruse. Această comisie a luat ființă din inițiativa Sindicatelor engleze. Din ea au făcut parte foștii miniștri în cabinetul Macdonald, Landsburg, Maxton etc.

3) Întrețin legături cu organizațiunile Rate-Hilfe, Arbeiter Hilfe și Neue Deutsche Verlag.

Aceste organizațiuni nu sînt comuniste, avînd în comitetele lor pe cei mai geniali oameni de știință, artă și literatură: Einstein, Romain Rolland, Nansen etc.

Cît privește legăturile cu susnumitele edituri, cine nu știe că acestea sînt cele mai mari edituri germane, iar cărțile editate acolo se găsesc în toate librăriile din țară.

Afară de aceste acuzațiuni sînt și altele lipsite de seriozitate, mai ales unde prietenia este considerată ca un element juridic.

Pot oare constitui aceste acuzațiuni elemente pentru deschiderea unui proces așa de mare?

Este deci o nouă ilegalitate contra maselor și organizațiilor muncitorești [...]

DIMINEAȚA; anul XXIV, nr. 7818 din 15 septembrie 1928. București, Red. Constantin Mille.

Procesul de la Cluj, procesul clasei muncitoare

Procesul de la Cluj a început. Cel mai elementar drept de apărare, nu e ținut în seamă [...]

Oligarhia, hotărînd judecarea procesului de la Cluj, prin nesocotirea tuturor uzanțelor judecătorești chiar militare, prin răpirea dreptului de apă-

rare, vrea să ne dovedească încă o dată că pentru noi, clasa muncitoare, nu sînt drepturi în țara românească.

Cei 74 de acuzați și întreaga mișcare sindicală din țară sînt chemați să ispășească în fața tribunalului de clasă îndrăzneala luptei de împotrivire la înrobirea deplină a poporului muncitor, curajul acțiunii de luminare a maselor și de conducere a lor spre desrobire.

Întreaga clasă muncitoare recunoaște în procesul de la Cluj procesul ei. Proces ce înseamnă reducerea porției de mîncare, micșorarea salariilor, sporirea timpului de muncă și a amenzilor, întărirea regimului polițist în fabrici și ateliere, răpirea oricărui drept de a rezista împotriva acestei înrobiri. Nu 74 de muncitori sînt judecați la Cluj, ci milioanele de flămînzi și asupriți. Încercarea ce se face de a desființa syndicatele unitare este tentativa de răpire a ultimului drept, acela al organizării profesionale și a luptei hotărîte pentru bucata de pîine.

Cu toții deci, în picioare contra acestui odios proces! Cu toții în jurul sindicatelor unitare! Cu toții alături de cei 74 de acuzați! Cu toții împotriva reacțiunii [...]

VIAȚA MUNCITOARE; anul V, nr. 34 din 16 septembrie 1928.

Dezbaterile procesului de la Cluj

Toate incidentele respinse. — Atmosferă polițistă. — Bătăușul Chendi dat afară din sală. — Ciudățeniile ordonanței definitive.

Luni au început în fața Consiliului de război din Cluj dezbaterile procesului intentat celor 76 de tovarăși din Cluj, Oradea Mare, București, Chișinău, Tg.-Mureș, Timișoara, Silenși, Arad și Satu-Mare.

Din cauza marelui număr de acuzați și martori, și pentru faptul că la dezbateri participă un imens public de muncitori și intelectuali, care n-ar fi încăput în sala consiliului de război, procesul se judecă în sala Curții cu juri.

Starea de spirit a tovarășilor acuzați este foarte ridicată și entuziastă. Ei sînt asistați de avocați bucureșteni Paraschivescu-Bălăceanu, Vicol, Zisu, L. Pătrășcanu, și de alți avocați, ardeleni, printre care cităm pe d-nii Dunca și Popa.

Procesul se desfășoară într-o grea atmosferă oficială, încărcată și mai mult de prezența în sala de dezbateri a numeroși polițiști de la Siguranță, care se dedau la intimidare și spionarea oricărei mișcări.

Împotriva comisarului de siguranță Chendi care, deși martor în proces, a pătruns totuși în sală și a luat loc chiar pe banca acuzării lîngă comisarul regal, apărarea ridică un viguros protest, spunînd că acela care a bătut, terorizat și înscenat acest proces, nu poate sta în sală. Consiliul e nevoit să hotărască excluderea lui Chendi din sală.

VIAȚA MUNCITOARE; anul V, nr. 34 din 16 septembrie 1928.

Marele nostru proces

Sînt exact cinci ani de cînd, la faimosul congres complotist de la Cluj, syndicatele pînă atunci unitare din România au fost scindate de către Fluieraș și adepții săi, cu palme și pumni, și mai cu seamă cu ajutorul secretarului

Sassenbach de la Amsterdam și al prefectului clujean de atunci al poliției. În noiembrie se vor împlini cinci ani de când muncitorii organizați din Ardeal, Banat și Regat ai căror delegați au fost excluși la Cluj au înființat Uniunile și Sindicatele Unitare. De la înființarea lor, organizațiile noastre care se pregătesc de jubileul de cinci ani au fost expuse competiției de atunci a autorităților și amsterdamiștilor. O bună parte din conducătorii noștri, datorită atitudinii lor intransigente, îndură în închisori chinurile răzbunării capitaliste. Numărul grupurilor noastre de la țară mai vechi și supuse îndeosebi dominației jandarmilor a scăzut la jumătate. Nu a scăzut însă vehemența luptei conștiente, fapt pentru care, împotriva noastră, s-a declanșat acum, în fața tribunalului militar din Cluj, un nou atac, mai vehement decât oricând.

Guvernul precedent a pornit acțiunea de dizolvare doar împotriva organizațiilor noastre din București. În schimb, regimul liberal a deferit tribunalului Corpului VI Armată din Cluj toate organizațiile unitare și pe aproape toți conducătorii acestora. Încă nu am ajuns acolo, ca clasa dominantă să pună lacătul printr-un simplu cuvânt de ordine pe fiecare din căminele noastre, împrăștiindu-i pe cei adunați acolo. Se caută pretexte. Iar dintr-acestea se pot găsi. La Oradea, muncitorii dintr-o fabrică fac grevă. Atunci când iritarea își atinge punctul culminant, spărgătorii de grevă încasează două palme. În altă parte, aceasta se cheamă indignare îndreptătită; aici, ea este propagandă comunistă. Cei suspectați ca fiind autori ai palmilor stau în fața tribunalului militar. Ei formează primul grup. Aceștia însă fuseseră arestați și „anchetați” încă la Oradea, la vremea sa. O delegație de muncitori merge la autorități spre a obține scurtarea anchetei, spre a cere punerea lor în libertate. Ei sînt de asemenea arestați, „anchetați” pe jos pînă la Cluj, restul se cunoaște. Inchisoarea, greva foamei (...). Acesta formează cel de-al doilea grup de acuzați. Al treilea grup este prins la mașina de scris, iar al patrulea la o expoziție de fotografii. La cel de-al cincilea sînt găsite cărți (cărți tipărite și puse în vînzare) din care se vînd în librăriile mai de soi. Membrii celui de-al șaselea grup țin muncitorilor și cetățenilor conferințe dinainte anunțate, și în ziare. Și, întrucît ei sînt, în majoritate, membri ai Sindicatelor Unitare, fac revoluție comunistă. O anchetă prelungită, între timp patru tentative de sinucidere, și acum ei se află în fața tribunalului militar, iar organizațiile unitare trebuie dizolvate. [...]

Pe banca acuzaților

se află, în fața tribunalului militar din Cluj, nu 75 oameni, ci proletariatul luptător de clasă din România. „Vina” sa constă în faptul că și-a înțeles menirea, acea menire pe care i-a dat-o istoria în etapa actuală a ascuțirii maxime a contradicției între capital și muncă, precum și în curajul, neînfricarea cu care s-a lansat în luptă pentru îndeplinirea acestei meniri. Tribunalul militar din Cluj își va pronunța verdictul, zilele următoare, pe de o parte asupra conducătorilor sindicatelor unitare, iar pe de alta, asupra ostașilor detașamentului politic de avangardă al proletariatului, împins în ilegalitate în mod abuziv, anticonstituțional.

Procesul este, așadar, al întregului proletariat luptător de clasă din România, și de aceea el trebuie să urmărească solidar dezbaterile de la Cluj,

iar, trăgînd învățămintele acestora, să se pună în mișcare solidar, încă de pe acum, din timpul dezbatelor. [...]

ÉPÍTŐIPARI MUNKAS; anul IV, nr. 13 din 22 septembrie 1928.

Marele proces muncitoresc din Cluj

Șaptezeci și șase de acuzați. — Militanți ai mișcării muncitorești, conducători sindicali și intelectuali de frunte în fața instanțelor militare. — Opt sute de martori. — Incidentele ridicate

De o săptămînă se dezbate în fața Consiliului de Război al Corpului VI Armată din Cluj, marele proces muncitoresc. Pe banca acuzării au fost aduși 76 muncitori și intelectuali din toate părțile Ardealului și Vechiului Regat, sub obișnuita învinuire de complot contra siguranței statului și activitate comunistă clandestină.

Proporțiile monstre ale acestui proces se pot evidenția nu numai după marele număr al acuzaților, ci și al martorilor propuși cari trec de opt sute. Sînt invitați să depună în fața Consiliului de Război, Romain Rolland, Einstein, Nansen, Willi Muntzberger, și mai toate personalitățile politice din țară.

Pe banca apărării, peste 30 avocați printre cari cităm pe d-nii Dem. Dobrescu, Costa-Foru, Pompiliu Ioanițescu, C. Vicol, Petre Zissu, C. Paraschivescu-Bălăceanu, L. Pătrășcanu, Popa Adam-Cluj, Stătescu, etc., etc.

Luni 10 septembrie a început procesul.

Sala Consiliului de Război fiind neîncăpătoare pentru marele număr de acuzați, martori și public, ședințele se țin în sala Curtii cu Juri a tribunalului local.

O parte din acuzați fiind arestați, au fost aduși sub o puternică pază. Restul se prezintă liberi. Iau loc pe banca acuzării militanți ai mișcării muncitorești: Imbre Petre, Avramescu David, Șimo Geza, Lenard Arpad, Kacio Francisc, Baga Ioan, Lazăr Odon și un grup de cincisprezece greviști de la fabrica Phoebus din Oradea.

Pentru activitatea lor sindicală sînt dați în judecată Koloman Mueller, președintele general al Sindicatelor Unitare, Dan Ștefan, secretarul Uniunii în lemn al aceluiași syndicate, Iuliana Kahane și alți muncitori organizați în aceste syndicate, care de asemenea sînt printre acuzați.

Intelectuali de frunte ca cunoscutul sociolog și publicist Victor Aradi, dr. Desideriu Santo, dr. Rosvany, dr. Kerteș [sic!], profesoara Haia Lifschitz, inginer Francisc Freund, compar pe banca acuzaților pentru activitatea lor culturală și politică în mișcarea muncitorească.

Consiliul de Război este prezidat de d-l colonel Păcală, iar acuzarea este susținută de d-l căpitan Negulescu.

Încă nu s-a intrat în fondul procesului. În primele patru zile ale dezbaterilor s-au ridicat de către apărare peste zece incidente.

După ce s-a cerut amînarea procesului din cauza lipsei de procedură, lipsa martorilor etc., etc., d-nii avocați Petre Zissu, C. Vicol, L. Pătrășcanu, C. Paraschivescu-Bălăceanu și Popa Adam au ridicat pe rînd incidentele de incompetență bazată pe neconstituționalitatea stării de asediu, incompetența Consiliilor de război de a judeca infracțiunile cuprinse în legea Mărzescu,

inaplicabilitatea stării de asediu în Cluj, trimiterea procesului în fața instanțelor civile, absolvirea etc., etc.

Toate aceste incidente au fost respinse, cu toate că apărarea a demonstrat pe larg, timp de patru zile, fundamentul lor juridic.

După ce ordonanța definitivă ridică împotriva acuzațiilor învinuirea de a fi desfășurat o intensă activitate clandestină comunistă, de a fi redactat gazete și tipărituri revoluționare, de a fi activat în cadrul sindicatelor unitare și de a fi întreținut legături cu organizațiile din străinătate, termină prin a cere dizolvarea sindicatelor unitare.

Procesul acesta va dura încă cel puțin trei săptămâni de azi înainte.

DREPTATEA; anul II, nr. 283 din 22 septembrie 1928. Organ al P.N.Ț., București.

Un proces monstruos

N. Doreanu

Atenția noastră e îndreptată azi asupra procesului din Cluj, unde 76 de muncitori și intelectuali sînt obligați a sta pe banca acuzării fie pentru credințe politice potrivnice clasei stăpînitoare, fie pentru activitate sindicală muncitorească. Dar nu numai atenția noastră și nici numai a muncitorilor organizați trebuie să fie atîntite asupra acestui proces, ci atenția tuturor păturilor producătoare de la orașe și sate. Pentru că la Cluj nu se judecă neînțelegerile mărunte dintre mai mulți oameni, ci mare neînțelegere, adîncă prăpastie, înverșunată luptă dintre clasa stăpînătoare și masele muncitorești și țărănești.

Cei 76 de acuzați reprezintă năzuințele și lupta de dezrobire a poporului muncitor. Sindicatul Muncitoresci Unitare, a căror suprimare se urmărește prin acest proces, reprezintă steagul luptei de clasă a proletariatului, cetatea de rezistență a muncitorimii împotriva împilării și exploatării capitaliste.

Procesul de la Cluj, întemeiat pe rapoartele Siguranței, înjghebat prin schingiuri sălbătice, susținut nu pe baza legilor destul de reacționare, ci pe prezumția temei, nu este numai atacul guvernului liberal împotriva păturilor muncitoare, ci asaltul general al burgheziei aliate, de la liberali la social-democrați [de dreapta — n.n.], contra luptei de dezrobire a poporului muncitor.

Din cele cuprinse în ordonanța definitivă, din interogatoriile apărării se poate ușor constata că n-avem de-a face cu nici o acțiune interzisă de lege și că se urmărește numai smulgerea din lupta maselor a unor conducători curajoși și răpirea ultimelor resturi de libertăți schiloade ce-au mai rămas poporului muncitor. Atacul contra sindicatelor unitare trădează intenția guvernului de a răpi dreptul de organizare chiar profesională a muncitorimii, iar judecarea lui Victor Aradi, talentatul scriitor și tovarăș din Cluj, pentru că a primit cărți de la unele edituri germane, mărturisește monstruoasa încercare a reacțiunii de a suprima chiar dreptul de liberă cugetare.

După o serie întreagă de răpiri necurmăte a libertăților cetățenești, muncitorești, țărănești și minoritare, de organizare politică și chiar sindicală, de presă, de întrunire a maselor muncitoare de la orașe și sate sînt puse azi în

fața hotărârii alianței burghezo — social-democrate [de dreapta — n.n.] de a desăvârși răpirea dreptului de organizare profesională muncitorească și a dreptului de liberă gândire.

Precizăm încă o dată că nu e vorba numai de un atac liberal, ci de un asalt general al frontului burghezo — social-democrat [de dreapta — n.n.]. Partidul Național-Țărănesc, care vorbește la toate răspîntiile despre libertate, nu scoate un singur cuvînt contra monstruosului proces de la Cluj. Social-democrații [de dreapta — n.n.] furnizează guvernului noi motive pentru condamnarea acuzațiilor și pentru înăbușirea luptei de dezrobire. Complotul burghez contra maselor muncitoare s-a trădat. Împotriva lui trebuie să se ridice întreg poporul muncitor.

La Cluj se judecă libertățile noastre, drepturile noastre cîștigate cu sînge.

La Cluj se judecă dreptul nostru la viață, se plănuiește înrobirea deplină a poporului muncitor.

Blocul Muncitoresc și Țărănesc cere stingerea odiosului proces de la Cluj, eliberarea tuturor acuzaților, amnistie generală, garantarea drepturilor și libertăților de organizare, întrunire și presă.

Și întreaga masă muncitoare de la orașe și sate strînsă în jurul Blocului Muncitoresc-Țărănesc, trebuie să ceară și să impună prin luptă, același lucru.

ÎNAINTE; anul III, nr. 1 din 23 septembrie 1928. Organ al B.M.Ț., București.

Jos procesele antimuncitorești

Protestul Consiliului General Sindical Unitar din România

În fața consiliului de război din Cluj sînt aduși 76 de muncitori... pentru crima contra Siguranței Statului...

În acest scop împotriva Sindicatelor noastre sînt îndreptate o serie de acuzații fanteziste, dintre care cele mai însemnate sînt:

- 1) Afilierea Sindicatelor Unitare la Internaționala III de la Moscova.
- 2) Afilierea lor la Comitetul Anglo-Rus.
- 3) Legături cu centrele comuniste din Sofia și Belgrad.
- 4) Sindicatele Unitare fac politică de partid comunistă etc.

Nici una dintre acuzațiile acestea nu corespund și nu poate fi susținută cu nici un fel de dovadă.

1) Sindicatele Unitare nu numai că nu sînt afiliate Internaționalei a III-a, care e organizație politică, dar nici n-au vreo legătură organică cu Internaționala Sindicală Roșie, cu sediul la Moscova. Afirmatia actului de acuzare e reeditarea acuzației de totdeauna, a burgheziei și a social-democrației [de dreapta — n.n.], nesusținută prin nici un fel de dovadă.

2) Este adevărat că Sindicatele Unitare au adoptat platforma de unificare sindicală internațională a Comitetului Anglo-Rus, care a funcționat pînă acum doi ani. Dar care text de lege oprește proletariatul din România să lucreze pentru unificarea sindicală internațională? Această acuzație dovedește teama nemărturisită a guvernului față de unificarea mișcării sindicale muncitorești.

3) Legăturile cu organizațiile comuniste de la Sofia-Belgrad sînt invenții. Deși am fi dorit să avem legături cu organizațiile sindicale din Bulgaria și Iugoslavia ca și din toate celelalte țări, teroarea oligarhiei ne-a împiedicat de la aceasta. Cît despre acuzația de legături cu editurile de la Berlin e o monstruozitate. Numai teama burgheziei de luminare prin cultură a maselor a îndemnat-o la o asemenea neserioasă acuzație.

4) Acuzația că Sindicatele Unitare fac politică de partid comunist este întemeiată nu pe vreun fapt concret, nu pe vreo dovadă, cît de simplă, ci numai pe faptul că în Sindicatele Unitare și în conducerea lor sînt și muncitori ce nutresc idei comuniste. Burghezia și social-democrația [de dreapta — n.n.], în alianță, acuzîndu-ne fără încetare că facem politică de partid comunist, n-au fost în stare să dovedească prin nimic aceasta. Faptul că în Sindicatele Unitare sînt și comuniști, după cum sînt muncitori de altă credință politică, nu formează după nici o lege, chiar după cea polițistă a organizațiilor profesionale, un delict, necum o crimă contra siguranței Statului.

Toate celelalte acuzații sînt la fel de nesustînite, prin nici un fel de dovadă.

Dar nu numai atît. Procesul de la Cluj se judecă în așa fel, încît acuzaților li s-a răpit dreptul de a se apăra și a dovedi cu martori din străinătate și din țară falșitatea crimărilor. Dosarele procesului nu cuprind decît rapoarte de ale siguranței și declarații de ale acuzaților smulse în beciurile Siguranței prin metode a căror bestialitate e cunoscută.

Și totuși procesul continuă. Totuși se urmăresc condamnări, a căror justificare nu poate fi căutată decît în dorința clasei stăpînitoare de a lipsi proletariatul de cei mai hotărîți luptători ai săi. Totuși se plănuiește pe față sugrumarea Sindicatelor Muncitorești Unitare, a căror existență și luptă devine în momentele actuale de cruntă mizerie și teroare, cu cît mai necesare proletariatului, cu atît mai primejdioase clasei stăpînitoare.

Consiliul General Sindical din România protestează împotriva înscenării de la Cluj și declară că se solidarizează cu întreaga activitate sindicală a tuturor membrilor și conducătorilor Sindicatelor Unitare de pe banca acuzării. Aceeași însemnătate prezintă și procesul de la 21 cr. din fața Tribunalului Ilfov, proces intentat de Ministerul Muncii, prin care se cere dizolvarea Sindicatelor Unitare din București. Insuși Ministrul Muncii a recunoscut ilegalitatea acestui proces, și totuși nu și-a retras acuzația care e la fel cu acuzațiile de la Cluj. Prin aceste procese, urmărindu-se suprimarea Sindicatelor Unitare, Guvernul țintește, după răpirea libertăților de întrunire și presă, la răpirea drepturilor de organizare, chiar profesională.

Dar dacă clasa stăpînitoare, cu scopul de a exploata și a asupra și mai sălbatic masele muncitorești, urmărește sugrumarea organizațiilor de clasă ale proletariatului, muncitorimea are interesul și datoria de a apăra tocmai acele organizații lovite de furia reacționară a guvernului. Și acele organizații sînt Sindicatele Unitare.

Chemăm întreaga clasă muncitoare să stea zid în jurul Sindicatelor ei de clasă;

Chemăm toate păturile exploatate și asuprite din țară, întreaga opinie publică cu respectul libertăților cetățenești să sprijine muncitorimea în lupta ei contra răpirii unuia dintre drepturile sfinte: dreptul de organizare.

Chemăm pe toți cei ce muncesc și suferă să ceară alături de noi:

— Stingerea proceselor monstruoase de la Cluj și București;

— Eliberarea tuturor acuzaților;

— Amnestie generală;

— Restabilirea libertăților cetățenești și muncitorești de organizare, întrunire și presă.

Trăiască Sindicatele Unitare!

ÎNAINTE; anul III, nr. 1 din 23 septembrie 1928.

Dezbaterile de la tribunalul militar din Cluj oferă clasei muncitoare din România învățăminte amarnice.

Dezbaterile care se desfășoară acum în fața tribunalului militar al Corpului VI Armată din Cluj pot stârni pe bună dreptate interesul întregii clase muncitoare din România. Însemnătatea pe care o are acest proces pentru mișcarea muncitorească luptătoare de clasă din România s-a profilat mai ales în cursul audierii acuzaților. Depozițiile acuzaților dezvăluie treptat tragedia ultimilor nouă ani ai mișcării muncitorești din România. Este deosebit de tragic însuși faptul că dezbaterile de la tribunalul militar — produs al nemărginitei suferințe îndurate de un șir întreg de oameni nevinovați — sînt cele care au trebuit să dezvăluie în fața opiniei publice numeroasele învățăminte amarnice. Manevrele siguranței și poliției, tot ce se desfășoară în timpul dezbaterilor și tot ce a precedat aceste dezbateri, devin un simbol tragic al luptei fratricide a clasei muncitoare din România și al bătăliilor sale de pînă acum.

Însuși rechizitoriul și depozițiile acuzaților au putut convinge toată lumea numai despre faptul că, din punct de vedere al proporțiilor, doar un grup mic cu totul neînsemnat, izolat, a fost acela care, ani de-a rîndul, a căutat să dezbine unitatea mișcării muncitorești din România, și același grup mic izolat a fost acela care a stat în calea creării unității. Chiar și pînă acum, aceste dezbateri au oferit dovezi incontestabile, în sensul că oamenii neputincioși în însăși tactica lor proprie, inactivi, sînt aceia care au putut fi întotdeauna induși în eroare de reacțiune, atunci cînd aceasta voia să-și dovedească capacitatea de a înlătura cu succes pericolul bolșevic, sau cînd voia să-și illustreze forța în fața clasei muncitoare. Trebuie să presupunem că, în cursul a luni de anchetă, siguranța și poliția au adunat toate dovezile posibile spre a demonstra că acuzații sînt revoluționari periculoși, care vor să răstoarne ordinea socială. Se știe și faptul că s-a căutat ca unii acuzați să fie determinați prin torturi și bătăi din cele mai cumplite să facă depoziții, torturi și bătăi pentru care stau mărturie și buletinele medicale, dar nici autoritățile, nici agenții provocatori nu au putut scoate la iveală dovezi pe baza cărora acuzații ar putea fi învinuiți cu activități revoluționare de răsturnare a ordinii sociale. Reiese chiar din rezultatele de pînă acum ale dezbaterilor din fața tribunalului militar că bună parte din acuzații neintegrați în mișcarea sindicală social-democrată constau din persoane neputincioase, care se alătură unor cerințe tactice și ideologice cu totul străine misiunii istorice a clasei muncitoare din România, creîndu-și în acest fel un titlu aparent pentru a-și desfășura activitatea distructivă. Această activitate distructivă a dăunat însă cel mai puțin burgheziei, fiind doar de natură să slăbească

rezistența clasei muncitoare din România prin permanenta instigare a luptelor interne, prin răspîndirea de calomnii și minciuni. Acesta este învățămîntul care se desprinde din prezentele dezbateri de la tribunalul militar și în acest fel devin dezbaterile un simbol tragic al mișcării muncitorești din România.

ROMÂNIAI NÉPSZAVA; anul XVIII, nr. 39 din 23 septembrie 1928, Cluj.

La Cluj se judecă de două săptămîni procesul intentat celor 76 de membri ai sindicatelor unitare, muncitori și intelectuali.

Justiția de clasă judecă potrivit sistemului pe care îl practică de zece ani împotriva muncitorimii: dreptul elementar de apărare este încălcat.

Acuzațiile formulate în ordonanța definitivă sînt pur și simplu născociri ale Siguranței, înscenatoarea acestui proces monstruos, iar felul cum sînt susținute atinge ridicolul și dovedește îndrăzneala organelor de represiune în prigoana pe care o susțin împotriva muncitorimii.

Se încearcă acum — după ce în București s-a intentat proces de dizolvare sindicatelor unitare — să se suprimе aceste organizații economice proletariene, singurele care nu s-au abătut pe tărîm sindical de la acțiunea de clasă, intransigență muncitorească.

Oameni cu domiciliul și cu activitate de zi cu zi prin toate părțile țării, unde există, ori nu, starea de asediu, au fost strînși la Cluj, — unii stîlciți în bătaie și supuși celor mai sălbatice cazne, la instrucție — și traduși în fața unui Consiliu de război, în scopul vădit de a lovi din nou ideea, atît de prigonită în România, a luptei pentru mai bine a poporului muncitor.

Niciodată nu ne-am făcut iluzii despre justiția de clasă în genere. Cu atît mai puțin despre cea militară.

Știm cum se judecă, de cîte ori pe banca acuzării sînt muncitori. Știm că interesele de clasă ale burgheziei cer, în această perioadă de răscolire a spiritului revoluționar al maselor, ca să fie vîrîți în temnițe cît mai mulți dintre luptătorii intransigenți din rîndurile proletariatului.

Dar aceasta nu înseamnă de loc că masele trebuie să stea pașnic în fața procesului monstruos de la Cluj și a noului val de teroare. Dimpotrivă. De pretutindeni, de la sate și orașe, din întreprinderile mari și mici să se ridice protestul întregului popor muncitor împotriva mării lovituri ce i se pregătește.

Acest proces antimuncitoresc trebuie stins și puși în libertate toți acuzații.

În fața încercării îndrăznețe de a se călca în picioare din nou drepturile și libertățile muncitorești, Partidul Socialist al muncitorilor cere restabilirea și garantarea tuturor libertăților, deplină libertate de conștiință, pentru toți cetățenii, punerea imediat în libertate a tuturor muncitorilor și intelectualilor care se găsesc pe banca acuzării în procesul de clasă de la Cluj. Și îndeamnă întregul proletariat conștient să apere sindicatele unitare și să-și strîngă rîndurile pentru ca prin puterea organizațiilor să fie înfrîntă teroarea clasei stăpînitoare, demascată dictatura care se pregătește, cucerită amnistia gene-

rală pentru sutele de martori din temnițe. Cerem stingerea procesului de clasă de la Cluj!!

PROLETARUL; anul I, nr. 4 din 23 septembrie 1928. Organul Partidului Socialist al Muncitorilor din România, București.

*Procesul maselor muncitoare
Cum trebuie privit procesul*

Situația politico-economică și teroarea de clasă. Procesul de la Cluj este procesul luptei revoluționare a maselor muncitoare de la sate și orașe.

La 10 septembrie a început la Cluj, în fața Consiliului de Război al Corpului VI Armată, judecarea celor 74 de muncitori, muncitoare, mici comercianți și intelectuali, reprezentanți ai tuturor organizațiilor muncitorești revoluționare din România — Partidul Comunist, Tineretul Comunist, Ajutorul Roșu, Ajutorul Muncitoresc și Sindicatele Unitare.

Acest proces înscenat de oligarhie cu ajutorul celor mai sălbătice mijloace de teroare corespunde unui moment politico-economic bine determinat.

De la greva generală și pînă astăzi, oligarhia cu ajutorul celor mai reacționare legi anti-muncitorești, anti-țăranesti și anti-minoritare — după ce a pus mîna pe toate bogățiile țării — a căutat să desființeze orice organizație și să împiedice orice luptă hotărîită în favoarea intereselor celor ce muncesc la sate și orașe, pentru ca astfel să-i exploateze cît mai în voie și mai sălbatic.

Legea Trancu-Iași, legea Mîrzescu, legea Camerelor de muncă, Codul Muncii și al Cooperăției, toate legile economice (de la legea Minelor pînă la legea Băncii Naționale) dovedesc îndeajuns aceasta.

Dar odată cu aceste legi începe și ofensiva în fabrică de scădere a salariilor, de mărire a orelor de muncă, de desființare a organizațiilor revoluționare, iar ca o consecință imediată a crizei economico-financiare, apare înspăimîntătorul șomaj.

Astfel în 1924, Partidul Comunist, Tineretul Comunist și toate organizațiile sportive și culturale revoluționare sînt dizolvate în mod ilegal sub pretextul „periclitării ordinei de stat”, cînd în realitate aceste organizațiuni nu aveau altă vină decît aceea de a fi luptat fără șovăire pentru desființarea regimului oligarhic de jaf și teroare din România.

În acest timp, din punct de vedere politic se produc schimbări adînci.

Partidul Țărănesc renunță din ce în ce la lupta maselor, iar prin fuziunea cu Partidul Național — care înseamnă renunțarea la lupta de clasă, a doua expropriere și alte revendicări revoluționare — noul partid național-țăărănesc intră în frontul unic oligarhic de drept, ca apoi, odată cu formarea guvernului Știrbey, să intre și de fapt. Trădarea maselor din partea acestui partid culminează cu Alba Iulia.

Și din punct de vedere economic, criza se adîncește din ce în ce mai mult, producția agricolă și industrială scade, comerțul este paralizat, șomerii întrec cifra de 100.000 în toată țara, iar în fabrică și birou, ca și la sate, mizerie, teroarea siguranței și jandarmilor, foamete, și pregătiri de război împotriva Rusiei Proletare. Aceasta este situația reală.

Astăzi, odată cu acest proces, opinia publică și muncitorimea discută și în jurul problemei împrumutului de stabilizare.

Ce înseamnă acest fapt? O stabilizare economică și politică în favoarea maselor? Salarii la nivel cu scumpetea? Libertate politică și sindicală? Nu! Împrumutul de stabilizare nu înseamnă altceva decât colonizarea țării din partea imperialiștilor apuseni — care nu vor veni în nici un caz în țară dacă nu li se vor asigura profituri fabuloase după spinarea maselor — [...].

Este natural ca tocmai acum — pentru a zdrobi orice încercare de luptă și organizare — oligarhia, după dizolvarea Partidului Comunist, să încerce și desființarea Sindicatelor Unitare, singurele organizații legale de luptă economică ale muncitorimii din România, precum și a Blocului Muncitoresc și Țărănesc, formațiunea care luptă pentru strângerea tuturor celor ce muncesc cu brațul și cu mintea într-un front unic de acțiune hotărâtă contra oligarhiei.

Iată substratul procesului în raport cu situația politică și economică din țara noastră.

Deci procesul de astăzi nu este un simplu proces oarecare, ci însuși procesul maselor muncitoare din România, exploatare și terorizate.

De aceea orice muncitor organizat și neorganizat, intelectual cinstit și oricare alt cetățean convins de această înscenare, trebuie, într-un front de luptă neșovăitoare și organizată, să impună:

Stingerea acestui proces și a tuturor proceselor antimuncitorești.

Apărarea Sindicatelor Unitare.

Libertatea de organizare politică și Sindicală.

Amnistia Generală politică, militară și agrară.

Al. Mihăileanu

INAINTE; anul III, nr. 2 din 30 septembrie 1928.

Și totuși, continuă...

Mișcarea muncitorească din România cunoaște multe înscenări, de la război încoace. Binecuvîntată a fost și este dăinuirea ei pentru Siguranța Generală, care, în numele ordinei publice amenințate de „mișcările subversive“, pompează sume colosale prin credite ordinare și extraordinare din bugetul Statului.

Dar trebuie să mărturisim că nu cunoaștem înscenare mai inabilă și mai stupidă ca cea care a dus la procesul ce se dezbate actualmente înaintea consiliului de război din Cluj.

Din materialul pe care i l-a furnizat Siguranța din Cluj și Oradea, mintea comisarului regal-raportor s-a străduit să alcătuiască o ordonanță definitivă de urmărire, care constituie un monument de aberație și de ridicol polițist. Când ți-arunci privirea în paginile ei, numaidecît îți dai seama că ai de-a face cu o nemiloasă concurență a faimoasei ordonanțe cu care se prezentase maiorul Cernat în procesul din Dealul Spirii.

De aceea, din primul moment apărarea a avut o sarcină extrem de ușoară. După ce în prealabil a stabilit cu texte juridice incompetența unui trib. militar de a judeca pe civili în baza stării de asediu decretată și menținută împotriva prevederilor constituționale, ea a trecut la analizarea ordo-

nanței definitive pe care se sprijină acuzarea. Și nu i-a fost deloc greu să dovedească cum toate, dar absolut toate „infracțiunile” imputate acuzaților, nu se pot încadra în nici un text de lege penală și nici măcar în draconica lege „pentru reprimarea unor noi infracțiuni la ordinea publică”. Este mai puțin chiar decât un proces de idei și nu trebuie să fii deloc jurist ca să-ți dai seama să la baza stângacei înscenări stă numai unica intenție de a lovi în syndicatele unitare și în celelalte formațiuni muncitorești, culturale și de ajutor, ce se dezvoltă pe lângă syndicatele noastre.

Aceasta a reieșit și mai elocvent în evidență când s-a trecut la interogarea tovarășilor acuzați. Cu curaj și demnitate, ei au supus unei neîndurate și distrugătoare cercetări acuzațiile ce li se aduc, reducând ordonanța definitivă la ceea ce este în realitate: un maldăr de declarații smulse prin terorizare și schingiuri de către zbirii de la Siguranță. Iar când au văzut că n-au împotriva cărui delict se apăra, atunci cu drept cuvânt au declarat acuzații că acesta nu este procesul lor personal, ci al syndicatelor unitare, în fruntea cărora ei militează. Mai poate fi vreo îndoială în această privință când vom lua, de pildă, și cazurile avocaților Dr. Rosvani, Dr. Chertes, Santo și al publicistului Victor Aradi, care sînt dați judecății numai pentru că și-au pus serviciile lor de intelectuali în slujba emancipării muncitorimii, activînd în rîndurile syndicatelor unitare și ale Blocului Muncitoresc-Țărănesc?

A venit apoi rîndul martorilor — printre care figurau personalități emnente —, ca să declare că procesul acesta, prin acuzațiile ce se aduc, constituie o monstruozitate juridică și un îndrăzneț atac la toate libertățile constituționale.

Bietul comisar regal, strîns cu ușa (la figurat, nu la propriu, ca la Siguranță) de apărare, de acuzați și de martori, văzîndu-și singura-i bază de acuzare, ordonanța definitivă, făcută fărămițele de partea adversă, se zvîrcolea, se enerva, se indigna, și nemaigăsind ce să opună temeinicelor argumente împotriva acuzării, s-a mulțumit să declare că va veni cu „probe” la susținerea rechizitoriului. Probele d-lui comisar regal nu vor fi însă decât reeditarea vechilor piese și clișee din ordonanța definitivă, care au ieșit ca vai de ele din dezbaterile de pînă acum.

Și totuși procesul continuă... Continuă pentru că după cum s-a spus în cursul dezbaterilor și după cum concludă raportorul ordonanței definitive, syndicatele unitare trebuiesc distruse cu orice preț. Muncitorimea din România trebuie lipsită de acest viguros aparat de apărare împotriva exploatării patronale și a terorii guvernamentale.

Dar protestele ce se ridică din toate părțile, sînt un serios indiciu că masele largi muncitorești nu rămîn indiferente în fața intenției oligarhice de a se sugruma syndicatele unitare. Ele cer cu hotărîre stingerea procesului de la Cluj și eliberarea tovarășilor arestați.

VIAȚA MUNCITOARE; anul V, nr. 36 din 30 septembrie 1928.

Cerem legalizarea Partidului Comunist

Săptămîna trecută în procesul de la Cluj s-a dezbătut aproape numai problema legalizării Partidului Comunist. Muncitori și intelectuali acuzați de a fi membri ai acestei organizații scoasă afară din lege, și-au apărat cu hotărîre convingerile în fața Consiliului de război arătînd că numai proleta-

riatul condus de partidul comunist va putea îndruma și conduce marea bătălie a maselor exploatate și asuprite contra capitalismului. În apărarea lor acuzații au arătat mizeria cruntă a poporului muncitor, sugrumarea tuturor drepturilor, libertăților populare, pregătirea războaielor fratricide, mersul către desăvârșire a înrobirii depline a tot ce e muncitor cu brațul și cu mintea și au dovedit că numai cucerirea puterii de către proletariat, numai societatea socialistă va elibera masele de exploatare, de orice fel de asuprire și de războaie între frați.

Ilegalizînd Partidul Comunist, burghezia stăpînitoare a dovedit că-și cunoaște dușmanul de clasă. Dar ilegalizîndu-l, n-a izbutit să-l distrugă. Desele și aglomeratele procese comuniste stau probă.

Pătura cea mai înaintată a proletariatului orășenesc strînsă în partidul comunist clandestin, n-a renunțat la luptă (...) peste legalitatea burgheză, continuă să-și facă datoria înfruntînd teroarea.

Partizan al restabilirii și lărgirii tuturor drepturilor și libertăților cetățenești și muncitorești, țărănești și minoritare, Blocul Muncitoresc și Țărănesc cere legalizarea Partidului Comunist și libertatea pentru toți acești membri luptători ai proletariatului de a duce lupta lor hotărîită și rodnică la lumina zilei.

Blocul Muncitoresc și Țărănesc nu cere această legalizare de la clasa stăpînitoare vrăjmașă de moarte a proletariatului, ci de la proletariat în-suși, de la toate masele producătoare din țară. Procesul de la Cluj a dovedit încă o dată că proletariatul este cel ce luptă cu curaj în fruntea întregului popor de la orașe și sate și că partidul comunist este cel ce conduce lupta proletariatului.

În Blocul Muncitoresc și Țărănesc se stabilește alianța frontului unic dintre proletariatul orășenesc și restul maselor muncitoare de pe tot cuprinsul țării sub îndrumarea proletariatului.

Existența legală a Partidului Comunist este așadar o necesitate de nelăturat a maselor muncitoare. Partidele burgheze [...] și-au arătat pe deplin atitudinea reacționară și înșelătoare. Poporul muncitor are datoria să lupte pentru scoaterea la suprafață a Partidului Comunist, conducătorul proletariatului revoluționar, care este elementul de avangardă și de îndrumare al maselor producătoare mobilizate în front unic, în Blocul Muncitoresc și Țărănesc.

ÎNAINTE; anul III, nr. 3 din 7 octombrie 1928.

În preajma sentinței de la Cluj

Către muncitorimea din syndicatele unitare. Către cea din syndicatele amsterdamiste. Către întreaga muncitorime din România.

Tovarăși, Muncitori!

Sîntem în preajma sentinței ce se va da în procesul celor 76 curajoși luptători ai proletariatului și ai tuturor păturilor asuprite din România.

Ce-au dovedit dezbaterile de pînă acum?

Că de la un capăt la altul întreaga acuzare este țesută pe canavaua unor monstruoase înscenări, plănuite în scopul desființării sindicatelor unitare și întemnițării neînfricoșăților noștri militanți.

Avocați cu mare reputație juridică, laolaltă cu bravii noștri tovarăși de pe banca acuzării au demonstrat atît netemeinicia tuturor acuzațiilor, cît și lipsa de rațiune a acestui proces care nu poate fi încadrat în nici un text de lege.

Martori, nu numai din tabăra noastră de clasă, dar și din rîndurile celor mai distinși intelectuali și chiar din cele ale fireștilor noștri adversari de clasă — industriași — au venit să afirme în fața judecății cu cuvîntul lor autorizat, că Sindicatele unitare și Blocul Muncitoresc Țărănesc nu s-au făcut vinovate de nici o „acțiune subversivă“, cum încearcă să afirme acuzarea, ci au lucrat în cadrul legilor și a libertăților constituționale pentru drepturile muncitorilor de la orașe și sate.

Muncitori! Tovarăși!

Țar nu vinovăția sau nevinovăția legală stă realmente le baza acestui istoric proces.

Capitalismul român simte o suliță în coapsa lui, prin existența Sindicatelor Unitare, în a căror viguroasă acțiune vede o serioasă piedică în calea planurilor sale de exploatare „raționalizată“, adică și mai înșălbătăcită ca pînă acum, a muncitorimii din România.

De aceea îi trebuie cu orice preț o sentință „legală“ de dizolvare a sindicatelor noastre, pentru a nu mai fi stingherit în încercările de micșorare a salariilor și înrăutățire a condițiilor de muncă în fabrici și ateliere, în magazine și birouri.

În fața acestei sugrumătoare intenții a vrăjmașilor noștri de clasă, trebuie să se ridice protestul unanim și hotărît al întregii muncitorimi din România!

Consiliul General al Sindicatelor Unitare se adresează vouă, tuturor, organizați și neorganizați, chemîndu-vă la luptă pentru împiedicarea acestui atentat la dreptul de organizare și de activare pentru apărarea intereselor clasei muncitoare.

Continuați a cere cu energie prin proteste formulate în fabrici, uzine și ori unde robiți pentru capitaliști stingerea procesului de la Cluj și punerea în libertate a tuturor muncitorilor și intelectualilor arestați în legătură cu el:

Faceți să se audă și mai tare ca pînă acum, pînă la cele mai înalte foruri guvernamentale, glasul vostru de protest împotriva monstruoasei înscenări de la Cluj și de deplină solidarizare a voastră cu activitatea de clasă a Sindicatelor Unitare, care nu vor să închine, în fața oricărei terori, steagul luptei muncitorești cum fac social-democrații [de dreapta — n.n.] din fruntea sindicatelor amsterdamiște.

Prin crearea adevăratului front unic proletar și a comitetelor de fabrică, să luptați cu hotărîre pentru apărarea și menținerea organizațiilor muncitorești, care au la bază lupta de clasă intransigentă.

Jos teroarea patronalo-guvernamentală!

Trăiască Sindicatele Unitare!

Trăiască Unificarea Sindicală!

Consiliul General Sindical Unitar
din România

VIAȚA MUNCITOARE; anul V, nr. 37 din 7 octombrie 1928.

La Cluj se judecă clasa muncitoare

76 muncitori și intelectuali, frați de-ai noștri, cei mai mulți membri ai sindicatelor unitare, stau pe banca acuzării, în fața Consiliului de Război din Cluj, avînd drept vină: lupta hotărîtă ce au înțeles s-o ducă în contra exploatareii capitaliste.

Vina lor este mare, față de clasa stăpînitore. Au luptat pentru binele robilor. Sînt oameni care au înțeles că îmbunătățirea situației clasei muncitoare nu se poate face decît numai prin organizarea și lupta hotărîtă a acestei clase.

Ei nu au înțeles să facă politica de „sărut mîna”. Și pentru asta sînt vinovați.

Prin ordonanța definitivă se cere desființarea sindicatelor unitare pentru aceleași motive ca și în procesul sindicatelor din București. Se îndrugă fel de fel de acuzații; că syndicatele fac politică comunistă, că sînt afiliate Internaționalăi a III-a și alte multe aberații de acest soi, fără însă să dovedească cu fapte cele ce susțin. Siguranța înscenează și Consiliul de Război condamnă din ordin, pe toți acei care stau cu fruntea în sus, demni și hotărîți să lupte pentru dezrobirea clasei muncitoare.

Autoritățile stau în slujba capitalului, executînd ordinele lor sub pretextul că apără siguranța statului, care astăzi nu este altceva decît siguranța capitaliștilor. Ei stau în fruntea conducerii statului și-o conduc în interesul lor. Iar interesul lor este să nu existe organizațiuni economice și politice ale muncitorimii, pentru ca astfel să-i poată jefui în voie. Pentru asta înscenează incontinuu procese în contra luptătorilor curajoși ai proletariatului și caută să desființeze syndicatele unitare, după ce partidul comunist l-au pus în afară de legi, forțîndu-l să lucreze conspirativ.

Syndicatele Unitare însă vor trăi!

Vor trăi pentru că se bucură de încrederea muncitorimii. Ele vor rezista tuturor atacurilor venite din partea burgheziei și a social-democrației [de dreapta — n.n.], îndeplinindu-și rolul istoric de conducător al luptelor muncitorimii, realizînd frontul unic de luptă a clasei muncitoare.

Cei 76 de la Cluj, sînt frații noștri!

Întreaga clasă muncitoare din România se simte alături de ei și face apel la întreaga muncitorime din lume să vină în ajutorul celor de la Cluj.

Muncitorimea cere cu energie stingerea procesului de la Cluj, punerea în libertate a celor arestați, libertate de organizare, presă și întrunire. Cerem amnestie generală.

Trăiască Sindicatele Unitare!

LEMNARUL; din 25 octombrie 1928. Organul Oficios al Uniunii Muncitorilor în Lemn din România, Cluj.

PETRU BUNTA